

Het onderzoek startte in 1975. De auteurs zagen gedurende de eerste twee jaar van hun nieuwe epidemiologische benadering eerst nog een stijging van het aantal gevallen van gonorrhoe. Zij vermoeden dat dit kwam door een verbeterde opsporing. Vervolgens zagen zij een duidelijke daling van het aantal gevallen niettegenstaande de bevolking van El Paso County tussen 1970 en 1979 aanzienlijk steeg, met 41%. Opvallend was dat in de kliniek van El Paso County in 1979 ten opzichte van 1972 het aantal gevallen van gonorrhoe met 0,6% daalde, terwijl overal elders, waar de genoemde methode niet werd toegepast, stijgingen werden waargenomen (Denver + 74,7%, overige delen Colorado (zonder El Paso County) + 76,3%, heel Colorado (incl. El Paso County + 59,3%, de V.S. + 31,5%). Opgemerkt dient echter te worden dat de auteurs gedurende hun waarnemingen ook het toezicht op straatprostituées intensiveerden. Potterat en King menen niettemin dat hun methode de incidentie van gonorrhoeïsche infecties duidelijk kan doen afnemen en vermelden dat de geselecteerde vrouwen, bij wie intensiever contactopsporing van mannelijke partners werd verricht, slechts 27,5% van alle patiënten met gonorrhoe en 10% van het totale aantal op de VD-kliniek onderzochte vrouwen uitmaakten.

De door Potterat en King beschreven methode kan, indien hun bevindingen door anderen worden bevestigd, een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van de incidentie van gonorrhoe.

Literatuur: Editorial (1981) *J. Amer. med. Ass.* 245, 609. — POTTERAT, J. J. en R. D. KING (1981) *J. Amer. med. Ass.* 245, 578.

E. STOLZ

Verloskunde en vrouwenziekten

Preventie van het foetale alcoholyndroom

Het foetale alcoholyndroom is gekenmerkt door symptomen van de volgende drie categorieën: (1) prenatale en postnatale groeiretardatie, (2) aandoeningen van het centrale zenuwstelsel (neurologische stoornissen, ontwikkelingsachterstand, mentale retardatie) en (3) misvorming van het gelaat (microcefalie, microphthalmus, slecht ontwikkeld philtrum, dunne bovenlip, afgeplatte bovenkaak).

Het syndroom wordt meestal pas duidelijk na het eerste of tweede levensjaar, maar soms is het al bij de neonatus herkenbaar. Ook minder specifieke afwijkingen van ogen, oren, neus en keel zijn mogelijk, zowel als anomalieën van het hartvaatstelsel, het urogenitale systeem of van skelet en spierstelsel.

ROSETT en medewerkers (1980) onderzochten gedurende 5 jaar meer dan 1700 vrouwen waarvan 10% veel alcohol dronk (5 of meer drankjes per gelegenheid en ten minste 45 per maand), 40% matig en 50% zelden (nooit meer dan 5 drankjes per gelegenheid en nooit meer dan 1 keer per maand). De kinderen van de zware drinksters hadden 2-3 maal zo vaak congenitale misvormingen en groeiretardatie beneden de 10e percentiel als de kinderen van moeders, die minder hadden gedronken. Voorlichting van de zwangeren over het gevaar van alcoholgebruik voor de foetus kon resulteren in een verminderd drankgebruik. Lukte dit vóór het derde trimester dan waren de gevolgen voor de neonatus minder nadelig dan voor de kinderen geboren uit moeders, die bleven drinken. Het schadelijk effect van alcohol berust op een teratogene werking, vergelijkbaar met die van thalidomide, waarbij ook verschillende effecten zijn te verwachten op de biochemische en fysiologische reacties van de moederlijke, placentaire en foetale systemen. In het eerste trimester verandert alcohol celmembranen en de embryologische organisatie van weefsels. Gedurende de zwangerschap werkt alcohol rechtstreeks op de stofwisseling van koolhydraten, vetten en eiwitten, op celgroei en celdeling. Ook belemmert alcohol het transport van eiwitten door de placenta. De kwetsbaarheid is het grootst op momenten van snelle celdelingen. Afhankelijk van het tijdstip kunnen zo het cardiovasculaire systeem, het urogenitale apparaat, het bot-spierstelsel of het centrale zenuwstelsel worden aangedaan. In het derde trimester groeien de hersenen het snelst. Alcoholmisbruik in deze tijd kan leiden tot beschadiging van het centrale zenuwstelsel met als latere gevolgen stoornissen in intellect en gedrag. De auteurs wijzen erop dat in elk trimester vermindering van het alcoholgebruik dringend raadzaam is en in alle trimesters de vooruitzichten van de baby verbetert.

Literatuur: ROSETT, H. L., L. WEINER en K. C. EDELIN (1981) *Obstet. Gynec.* 57, 1.

P. G. HART

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de redactie; deze behoudt zich het recht voor de stukken te bekorten)

Pedofilie

De repliek die MUSAPH (1981) heeft geschreven naar aanleiding van de uitgebreide reacties op zijn klinische les over pedofilie (1980) stelt mij teleur doordat hij niet ingaat op de vele argumenten van zijn opponenten. Het door hem in zijn repliek gebruikte verwijt dat „onverantwoorde reductie van de problematiek (die) een wetenschappelijke discussie onmogelijk maakt”, slaat dan ook onmiddellijk terug op zijn eigen discussiemethode. In zijn repliek gebruikt Musaph bovendien een nieuw argument, namelijk de eisen waaraan een klinische les in het Tijdschrift moet voldoen. Een oneigenlijk argument, omdat (a) voorkennis over formele criteria voor plaatsing van een artikel nooit

voorwaarde kan zijn voor beoordeling van de inhoud van dat artikel door lezers, (b) verschillende opponenten juist de redactie aanspreken op het feit dat men deze klinische les heeft toegelaten voor publikatie.

1. Musaph stelt dat hij het probleem in een wijde psychosociale context plaatste, als enige antwoord op zijn opponenten die in details beargumenteerden dat hij dat nu juist had nagelaten.

2. Waarom het Musaph-onjuist lijkt, homoseksualiteit en pedofilie op één lijn te stellen, verduidelijkt hij niet. In een wetenschappelijke discussie zou dat wel moeten gebeuren.

3. Musaph wijst op „tallose kinderpsychiatrische studies” om zijn mening kracht bij te zetten, maar omzeilt daarmee

de kritiek op het feit dat hij uit eenzijdige bron heeft geput. Even verder haalt hij een brief aan die opgenomen is in het eindrapport van de Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving. Hij zegt geen reden te hebben om aan „de juistheid van deze uitspraken van bij uitstek deskundigen” te twijfelen. Dat er nog andere deskundigen op dit gebied bestaan dan deze psychiaters, zoals zijn critici hem voorhouden, is een realiteit waaraan Musaph voorbijgaat. Daarmee geeft hij de marges van zijn blikveld duidelijk aan; van een „wijde context” is geen sprake.

4. Tenslotte vermoedt hij bij zijn opponenten de misvatting dat in een pedofiel contact sprake zou zijn van psychologisch gelijkwaardige partners. Ik vermoed daarentegen dat Musaph deze opvatting op zijn critici projecteert, want ik vond ze nergens terug in hun inzendingen. Zijn opponenten moeten maar genoeg nemen met de wetenschap dat zij door Musaph geïnclassificeerd zijn. Immers, wie de vermoede misvatting koestert als zou er in pedofiel contact sprake zijn van psychologisch gelijkwaardige partners projecteert volgens Musaph „zijn eigen seksuele belevenisserwereld op zijn niet-geslachtsrijpe partner”.

BERICHTEN

Binnenland

Huisdieren. – In de *Arnhemse Courant* van 14 augustus jl. staat in een artikel over de kamernood onder de aankomende eerstejaarsstudenten de volgende zin: „In Nijmegen is de Stichting Studentenhuisvesting begonnen in alle openbare gelegenheden die hiervoor in aanmerking komen, alsmede in wachtkamers van huisdieren en andere medici affiches op te hangen om de burgerij toch vooral met de neus op de kamernood te drukken en om tevens een beroep te doen de helpende hand te bieden.” Het is van harte te hopen dat de werving slaagt. Een pakkende leuze op de affiche zou kunnen zijn: Neem een student als huisdier!

VERGADERINGEN, CONGRESSEN, CURSUSSEN

Naar een beter medicijngebruik is het motto van een studiedag die op 3 september a.s. in het Ahoy-complex te Rotterdam zal worden gehouden. De studiedag is georganiseerd door het Kontaktorgaan Landelijke Organisaties van Ziektekostenverzekeraars (KLOZ), de Nationale Kruisvereniging en de Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen (VNZ), als onderdeel van de Nationale Gezondheidsweek Nederland Oké.

Belangstellenden kunnen zich opgeven bij Holland Organizing Centre, Lange Voorhout 16, 2514 EE 's-Gravenhage.

De *Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie* zal op 5 september a.s. in Muziekcentrum Vredenburg, te Utrecht haar wetenschappelijke vergadering houden.

Programma: mw. M. C. E. HEERES (Amsterdam), Classificatie van neonati en de postoperatieve morbiditeit en mortaliteit; prof. dr. B. SMALHOUT (Utrecht), Enkele levensgevaarlijke luchtwegobstructies bij anesthesiologische patiënten; J. VAN 'T OEVER, Moeilijke intubatie; dr. J. A. LEUSINK (Utrecht), Serotonine tijdens open-hartchirurgie; prof. dr. Z. KALENDA (Utrecht), Anesthesiologische toepassing van een serotonine-antagonist; D. R. BUITELAAR

Literatuur: MUSAPH, H. (1980) *Ned. T. Geneesk.* 124, 2161; (1981) *T. Seksuol.* 6, 3.

Amsterdam, maart 1981

LODE WIGERSMA

Geachte inzender maakt het mij moeilijk op zijn ingezonden te reageren. Hij hanteert een betoogtrant die niet de mijne is. Het maakt meer de indruk van een cri de coeur dan van een bezonnen bespreking van een zo ingewikkeld onderwerp als pedofilie. Mijn eigen plaatsbepaling heb ik elders uitgewerkt. Ik sta op het standpunt dat pedofiel contact in ons cultuurpatroon voor het kind schadelijk kan zijn. In mijn klinische les heb ik getracht wegen aan te geven om de eventuele schadelijkheid van pedofiel contact voor het kind zo goed mogelijk te voorkomen of te verminderen. Dat is de kwintessens van mijn betoog. Als de inzender dit standpunt eenzijdig noemt, is dit geheel voor zijn verantwoording.

Amsterdam, augustus 1981

H. MUSAPH

(Heerlen), Anesthesie voor patiënten met autonome hyperreflexie; A. BERKENBOSCH (Leiden), De effecten van halothaan op de regeling van de ademhaling bij katten; F. MANGER e.a. (Amsterdam), Etomidatinfusen bij patiënten met levercirrose; dr. F. M. WERNER (Nijmegen), Interpretatie van gegevens over longdiffusie.

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot de secretaris R. van Ee, Tafelberg 88, 3328 ST Dordrecht.

Het lichamenlijk gehandicapt kind in het ziekenhuis is het onderwerp van een studiebijeenkomst die door de Landelijke Vereniging Kind en Ziekenhuis zal worden gehouden op zaterdag 7 november a.s. in de aula van de Erasmusuniversiteit te Rotterdam.

Sprekers: mw. YVONNE LINDQUIST (Zweden), Emotionele begeleiding en praktische omgang; mw. L. E. BORST (revalidatiearts), Medisch-organisatorische aspecten; mw. M. KLOEK (verpleegkundige), Verpleegkundige aspecten.

Belangstellenden kunnen nadere inlichtingen krijgen bij het secretariaat der Vereniging, Postbus 10600, 1001 EP Amsterdam.

De *Bloedbank Groningen-Drenthe te Groningen van het Nederlandse Rode Kruis* zal op 19 november a.s. haar jaarlijkse symposium houden, ditmaal gewijd aan bloedingen en bloedtransfusies, daags daarna op 20 november gevolgd door een „seminar” over congenitale bloedingen en thuisbehandeling van hemofilie. De bijeenkomsten staan onder voorzitterschap van prof. dr. J. J. VAN LOGHEM te Amsterdam.

Voor nadere inlichtingen dr. C. Th. Smit Sibinga, Bloedbank Groningen-Drenthe, Oostersingel 59, 9713 EZ Groningen.

De *Commissie voor de Artsencursus Rotterdam* heeft voor het seizoen 1981-1982 een programma-overzicht gepubliceerd. Dit vermeldt blokcursussen orthopedie en dermatologie voor huisartsen (2-daagse nascholingscursussen, telkens voor 20 deelnemers), vier 5-daagse Warfhumcursussen en nascholingscursussen op avonden volgens